

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET ŠUPUT protiv HRVATSKE

(zahtjev br. 49905/07)

PRESUDA

STRASBOURG

31. svibnja 2011.

Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Šuput protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel) zasjedajući u vijeću u sastavu:

g. Anatoly Kovler, *predsjednik*,

gđa. Nina Vajić,

g. Christos Rozakis,

g. Peer Lorenzen,

gđa. Elisabeth Steiner,

g. Khanlar Hajiyev,

g. George Nicolaou, *suci*,

i g. Søren Nielsen, *tajnik Odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 10. svibnja 2011. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena ovog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 49905/07) protiv Republike Hrvatske što ga je 15. listopada 2007. godine hrvatski državljanin g. Željko Šuput ("podnositelj zahtjeva") podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija").

2. Podnositelja zahtjeva zastupao je g. Đ. Včinić, odvjetnik iz Rijeke. Hrvatsku vladu ("Vlada") zastupala je njena zastupnica gđa Š. Stažnik.

3. Dana 19. lipnja 2008. godine predsjednik Prvog odjela odlučio je Vladi priopćiti prigovore o tome je li medicinska skrb pružena podnositelju zahtjeva bila odgovarajuća i prigovor da razlozi na koje su se pozvali domaći sudovi za produljenje pritvora podnositelja zahtjeva nisu bili mjerodavni i dostatni tijekom cijelog trajanja pritvora. Odlučeno je i ispitati osnovanost zahtjeva istovremeno kad i dopuštenost (članak 29., stavak 1.).

ČINJENICE**A. OKOLNOSTI PREDMETA**

4. Podnositelj zahtjeva rođen je 1971. godine i živi u Korenici.

1. Pozadina predmeta

5. U srpnju 2005. godine policija je, na zahtjev državnog odvjetništva, započela izvide o navodima da su pripadnici tzv. milicije "Autonomne oblasti krajina" tijekom 1991. godine, na početku Domovinskog rata u Hrvatskoj, mučili i ubili ili pritvorili veliki broj civila u Korenici, Hrvatska,

gdje su navodno bili mučeni, a neki od njih i ubijeni. Policija je obavila razgovore s velikim brojem onih koji su preživjeli te događaje kao i sa drugim pojedincima koji su imali saznanja o tim događajima. Sastavljen je opsežan spis predmeta, a izvidi su doveli do prepoznavanja predmnijevanih počinitelja, od kojih je jedan bio i podnositelj zahtjeva.

2. Kazneni postupak protiv podnositelja zahtjeva

(a) Istraga

6. Podnositelj zahtjeva je uhićen 4. prosinca 2006. godine zbog sumnje da je počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i ratnih zarobljenika. Istoga je dana istražni sudac Županijskog suda u Gospiću proveo dokaz saslušanjem podnositelja zahtjeva u prisutnosti njegovog branitelja. Podnositelj zahtjeva je zaniijekao optužbe. Istoga je dana istražni sudac proveo dokaz saslušanjem druga dva osumnjičenika.

7. Dana 5. prosinca 2006. godine doneseno je rješenje o provođenju istrage u odnosu na podnositelja zahtjeva i druga dva osumnjičenika u Županijskom sudu u Gospiću, u vezi s sumnjom na počinjenje ratnih zločina protiv civilnog stanovništva i ratnih zarobljenika 1991. godine u Korenici, Hrvatska.

8. Dana 7. i 11. prosinca 2006. godine policija je obavila razgovor s dva novootkrivena moguća svjedoka.

9. Dana 14. prosinca 2006. godine istražni sudac je zatražio izvješće od Centra za socijalnu skrb Korenica o osobnim okolnostima osumnjičenika. Istoga je dana istražni sudac zakazao ročište, uz izvođenje dokaza prepoznavanjem, za 21. prosinca 2006. godine, te naložio Policijskoj stanici Gospić da na prepoznavanju osigura nazočnost dvanaest drugih pojedinaca odgovarajuće dobi i tjelesnog izgleda.

10. Na ročištu održanom dana 21. prosinca 2006. godine istražni je sudac proveo dokaz saslušanjem devet svjedoka kao i dokaz prepoznavanjem. Od dva je svjedoka zatraženo da prepoznaju podnositelja zahtjeva i obojica su prepoznala podnositelja zahtjeva kao osobu koja se zove Željko Šuput i koja je navodno zlostavljala zatvorenike u Korenici 1991. godine.

11. Istoga je dana Županijsko državno odvjetništvo u Gospiću zatražilo da istražni sudac provede dokaz saslušanjem osamnaest svjedoka.

12. Dana 27. prosinca 2006. godine Centar za socijalnu skrb Korenica dostavio je Županijskom sudu u Gospiću svoje izvješće o osobnim okolnostima podnositelja zahtjeva. U izvješću se navodi da su se podnositelj zahtjeva i njegova obitelj, koji su napustili Hrvatsku tijekom Domovinskog rata, vratili u Hrvatsku 2001. godine i da od tada žive u svojoj kući u Korenici. Prije uhićenja podnositelj zahtjeva bio je zaposlen kao vozač u Rijeci, Hrvatska. Istoga je dana Ministarstvo pravosuđa obavijestilo Županijski sud u Gospiću da je podnositelju zahtjeva dva puta izrečena

novčana kazna za prekršaje povezana sa sigurnošću cestovnog prometa i carinskim propisima. Nije se vodio u kaznenoj evidenciji.

13. Dana 3. i 17. siječnja 2007. godine istražni je sudac proveo dokaz saslušanjem četiri odnosno petnaest svjedoka. Sastavljen je opsežan spis predmeta koji sadrži iskaze svjedoka kao dokaze, te veliku količinu dokumenata kao dokaza.

(b) Suđenje u kaznenom postupku

14. Dana 31. siječnja 2007. godine podnositelj zahtjeva i još jedan okrivljenik optuženi su pred Županijskim sudom u Gospiću za ratne zločine protiv ratnih zarobljenika, što je kazneno djelo iz članka 122. hrvatskog Kaznenog zakona. Podnositelj zahtjeva je optužen za osobito okrutno postupanje prema ratnim zatvorenicima u nekoliko navrata, koje se sastojalo u tome da ih je tukao drvenim štapovima, nogama i lancima, podvrgavao ih elektrošokovima, da je zarobljenicima prijetio da će ih zaklati, te da je prisiljavao školsku djecu da mokre po zarobljenicima

15. Podnositelj zahtjeva je dana 15. veljače 2007. godine uložio prigovor protiv optužnice. I njegov suokrivljenik je također uložio prigovor.

16. Dana 1. ožujka 2007. godine predsjednik Županijskog suda u Gospiću zatražio je od Vrhovnog suda promjenu mjesne nadležnosti suda. Ovaj je zahtjev odbijen 8. ožujka 2007. godine.

17. Dana 19. ožujka 2007. godine Županijski sud u Gospiću odbio je prigovore protiv optužnice i ona je postala pravomoćna.

18. Dana 4. travnja 2007. godine predsjednik Županijskog suda u Gospiću ponovno je zatražio je od Vrhovnog suda promjenu mjesne nadležnosti suda. Dana 26. travnja 2007. godine Vrhovni sud je prenio nadležnost na Županijski sud u Rijeci i postupak je nastavljen pred tim sudom.

19. Ročište zakazano za 12. srpnja 2007. godine odgođeno je zbog nedolaska stranaka.

20. Podnositelj zahtjeva je dana 18. srpnja 2007. godine imenovao novog branitelja, koji je zatražio od Županijskog suda da odgodi raspravu kako bi mu dao dovoljno vremena da izvrši uvid u spis predmeta i pripremi obranu podnositelja zahtjeva. Iz tog je razloga Županijski sud u Rijeci odgodio ročišta već zakazana za 24., 25., 26. i 27. srpnja 2007. godine. Ročišta su zakazana za 3., 4., 5. i 6. rujna 2007. godine.

21. Na ročištu održanom 3. rujna 2007. godine Županijski sud je odbio jedan broj postupovnih prigovora koje je uložila obrana i proveo dokaz saslušanjem jednog svjedoka. Ročište zakazano za 4. rujna 2007. godine odgođeno je jer je branitelj oba okrivljenika odbio dalje ih zastupati. Dana 5. rujna 2007. godine Županijski sud je podnositelju zahtjeva imenovao novoga branitelja po službenoj dužnosti. Dana 7. rujna 2007. godine imenovani je branitelj zatražio da ga se razriješi dužnosti. Dana 10. rujna 2007. godine Županijski sud je prihvatio ovaj zahtjev te je dana 12. rujna

2007. godine podnositelju zahtjeva imenovao novog branitelja po službenoj dužnosti. Dana 21. rujna 2007. taj je odvjetnik također zatražio da ga se razriješi dužnosti. Dana 25. rujna 2007. godine Županijski sud je odbio taj zahtjev. Dana 10. i 11. listopada branitelj je ponovno tražio da ga se razriješi dužnosti, s različite osnove od one navedene u prethodnom zahtjevu. Ovaj je zahtjev prihvaćen dana 11. listopada 2007. godine te je 15. listopada 2007. godine imenovan novi branitelj po službenoj dužnosti.

22. Ročište zakazano za 22. listopada 2007. godine odgođeno je jer nije pristupio branitelj podnositelja zahtjeva. Ročište zakazano za 10. prosinca 2007. odgođeno je jer je predmet bio proslijeđen Vrhovnom sudu povodom žalbe podnositelja zahtjeva protiv odluke kojom mu je produljen pritvor (vidi stavak 39. ove presude).

23. Na ročištu održanom dana 8. siječnja 2008. Županijski sud je proveo dokaz saslušanjem osam svjedoka, dana 9. siječnja 2008. godine tri svjedoka i dana 10. siječnja 2008. također tri svjedoka. Jednog kasnijeg datuma Županijski sud je naručio nalaz i mišljenje od vještaka medicinske struke. Dana 3. ožujka 2008. godine vještakinja je dostavila svoj nalaz i mišljenje.

24. Na ročištu održanom dana 10. ožujka 2008. godine Županijski sud je proveo dokaz saslušanjem vještaka medicinske struke te je na ročištu održanom dana 11. ožujka 2008. godine proveo dokaz saslušanjem sedam svjedoka.

25. Ročište zakazano za 8. svibnja 2008. godine odgođeno je zbog nemogućnosti podnositelja zahtjeva da mu nazoči zbog poslije-operativnog zdravstvenog stanja (vidi stavke 60. i 61. ove presude).

26. Na ročištu održanom dana 30. lipnja 2008. godine Županijski sud u Rijeci proveo je dokaz saslušanjem podnositelja zahtjeva o njegovom zdravlju i odlučio zatražiti nalaz i mišljenje vještaka medicinske struke u odnosu na zdravstveno stanje podnositelja zahtjeva. Nalaz i mišljenje su dostavljeni dana 14. srpnja 2008. godine. Vještak je izjavio da zdravstveno stanje nije takvo da ne bi bio sposoban nazočiti i pratiti suđenje u kaznenom postupku protiv njega.

27. Na ročištu održanom 16. rujna 2008. pročitana je zapisnik o obavljenom prepoznavanju (vidi stavak 10. ove presude) i izveden dokaz saslušanjem tri svjedoka.

28. Na ročištu održanom 19. rujna 2008. godine Županijski sud u Rijeci odlučio je o jednom broju postupovnih prigovora koje je uložila obrana. Na ročištu održanom 2. listopada 2008. izveden je dokaz saslušanjem dva svjedoka i oba okrivljenika te su stranke održale svoje završne riječi.

29. Dana 3. listopada 2008. godine Općinski sud u Rijeci proglasio je podnositelja zahtjeva krivim za ratne zločine protiv ratnih zarobljenika i osudio ga na četiri godine zatvora. Istovremeno je ukinuo pritvor podnositelja zahtjeva.

30. Dana 11. odnosno 19. veljače 2009. godine podnositelj zahtjeva i drugi okrivljenik uložili su svoje žalbe. Žalbeni postupak je trenutačno u tijeku pred Vrhovnim sudom.

3. Odluke koje se odnose na pritvor podnositelja zahtjeva

31. Dana 4. prosinca 2006. godine istražni sudac Županijskog suda u Gospiću zadržao je podnositelja zahtjeva u pritvoru četrdeset osam sati. Istoga je dana istražni sudac proveo dokaz saslušanjem podnositelja zahtjeva u nazočnosti branitelja. Podnositelj zahtjeva je zaniijekao optužbe koje mu se stavljaju na teret. Istoga je dana istražni sudac proveo dokaz saslušanjem druga dva osumnjičenika.

32. Dana 5. prosinca 2006. godine istražni sudac je podnositelju zahtjeva odredio mjesec dana pritvora s osnova da postoji opasnost od bijega i da su djela koja je navodno počinio podnositelj zahtjeva teška djela. Mjerodavni dio odluke glasi kako slijedi:

“Sud je utvrdio da postoje razlozi za određivanje pritvora iz čl. 102.st. 1 t. 1. i 4. ZKP-a i donio je rješenje o određivanju pritvora ...

Naime, iz spisa vidljivo je da su I, II i III osumnjičeni duže vremena živjeli u Republici Srbiji, pa postoje okolnosti koje upućuju na opasnost od bijega, jer isti mogu napustiti Republiku Hrvatsku i time otežati vođenje ovog kaznenog postupka..

Također, u pitanju je kazneno djelo protiv čovječnosti i međunarodnog prava ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika, za koje je zapriječena kazna do 20 godina zatvora, a koje je počinjeno pod posebno teškim okolnostima, jer postoji osnovana sumnja da su I, II i III osumnjičeni ratne zarobljenike brutalno zlostavljali, od kojih povreda je veći broj tadašnjih zarobljenika zadobio teška tjelesna oštećenja, posljedica kojih je trajni višepostotni invaliditet tih osoba.”

Ovu je odluku potvrdilo izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Gospiću dana 13. prosinca 2006. godine, prihvativši obrazloženje istražnog suca.

33. Istražni je sudac dana 3. siječnja 2007. godine produljio pritvor podnositelju zahtjeva za daljnja dva mjeseca s istih osnova kao i prije. Podnositelj zahtjeva nije uložio žalbu.

34. Dana 14. veljače 2007. godine izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Gospiću produljio je pritvor podnositelju zahtjeva s iste osnove kao i prije (opasnost od bijega i težina djela). Vrhovni sud je potvrdio ovu odluku dana 26. veljače 2007. godine. Mjerodavni dio odluke glasi kako slijedi:

“Kako su okrivljenici osobe koje su dulje vremena provele u inozemstvu, izvan Republike Hrvatske, a stavlja im se na teret teže kazneno djelo za koje je zapriječena kazna zatvora u duljem trajanju, po ocijeni ovog suda, to su okolnosti koje upućuju na opasnost da bi puštanjem na slobodu mogli pobjeći, pa je stoga opravdano daljnje produljenje pritvora protiv okrivljenika iz osnove čl. 102. st. 1.toč. 1. ZKP..

Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao drugostupanjski sud, smatra da s pravom sud prvog stupnja, u konkretnom slučaju, u postupanju okrivljenika nalazi posebno teške okolnosti djela zbog kojih je neophodan daljnji pritvor protiv okrivljenika iz osnove

čl.102.st. 1. t.4. ZKP-a Naime, okrivljenicima se stavlja na teret izrazito brutalno postupanje jer su ratne zarobljenike N.N, M.L. i P.B., u više navrata u ćelijama, u hodniku i dvorištu zgrade gdje su isti bili zatočeni, premlaćivali drvenim štapovima, palicama, lancima, podvrgavali elektrošokovima, polijevali vodom na niskim temperaturama, te osim tjelesnog i psihički zlostavljali, pri čemu su im nanijeli teže tjelesne ozljede .”

35. Dana 12. travnja 2007. godine Županijski sud u Gospiću produljio je pritvor podnositelju zahtjeva s iste osnove.

36. Vrhovni sud je dana 7. svibnja 2007. godine ukinuo odluku od 12. travnja 2007. iz formalnih razloga, i to nenazočnosti branitelja podnositelja zahtjeva na sjednici izvanraspravnog vijeća koja se ticala njegovog pritvora.

37. Dana 11. svibnja 2007. godine Županijski sud u Gospiću produljio je pritvor podnositelju zahtjeva s iste osnove. Podnositelj zahtjeva nije uložio žalbu.

38. Dana 12. srpnja i 19. rujna 2007. godine Županijski sud u Rijeci produljio je pritvor podnositelju zahtjeva s iste osnove. Podnositelj zahtjeva nije uložio žalbu.

39. Dana 23. studenog 2007. godine Županijski sud u Rijeci produljio je pritvor podnositelja zahtjeva isključivo zbog težine djela. Mjerodavni dio odluke glasi kako slijedi:

“Vijeće nalazi da protiv I-opt. Željka Šuputa i dalje postoje razlozi za primjenu mjere pritvora iz osnove u čl. 102. st. 1. toč. 4. ZKP-a, koji proizlaze iz načina izvršenja kaznenog djela za koje se tereti I-opt. Željko Šuput. Naime, iz činjeničnog opisa kaznenog djela razvidna je posebna okrutnost i brutalnost, što po mišljenju vijeća predstavlja one posebno teške okolnosti djela zbog kojih je pritvor u smislu čl. 102. st. 1. toč 4. ZKP-a i nadalje neophodan.

Iz sadržaja zapisnika glavne rasprave od dana 3. rujna 2007. godine je razvidno da je I-opt. Željko Šuput državljanin Republike Hrvatske, da je prije uhićenja bio zaposlen kao vozač, da je vlasnik ½ kuće u Korenici, oženjen, otac dvoje djece. Ove okolnosti ukazuju na vezanost I-opt. Željka Šuputa za Republiku Hrvatsku, unatoč ovom kaznenom postupku u kojem mu prijete zatvorska kazna, iz čega proizlazi da nije ostvaren pritvorski razlog propisan u čl. 102. st.1.toč. 1. ZKP-a, odnosno da ne postoje okolnosti koje upućuju na opasnost da bi I-opt. Željko Šuput mogao pobjeći.”

Vrhovni sud je dana 10. prosinca 2007. godine potvrdio tu odluku, prihvativši obrazloženje koje je dao Županijski sud. Podnositelj zahtjeva je podnio ustavnu tužbu.

40. Dana 29. siječnja 2008. godine podnositelj zahtjeva je zatražio da mu bude ukinuta mjera pritvora.

41. Dana 8. veljače 2008. godine Županijski sud u Rijeci odbio je zahtjev podnositelja zahtjeva i produljio mu pritvor zbog težine optužbi. Vrhovni sud je dana 27. veljače 2007. godine potvrdio tu odluku, prihvativši obrazloženje koje je dao Županijski sud.

42. Na ročištu održanom dana 11. ožujka 2008. godine branitelj podnositelja zahtjeva zatražio je ukidanje pritvora s osnova što mu je bila

potrebna liječnička pomoć izvan zatvora, uključujući operaciju kičme. Županijski sud u Rijeci odbio je taj zahtjev nalazeći da je preuranjen budući da podnositelj zahtjeva još nije bio operiran. Dana 29. ožujka 2008. godine podnositelj zahtjeva primljen je u Bolnicu za osobe lišene slobode ("BOLS"). Dana 9. travnja 2008. godine premješten je u civilnu bolnicu gdje mu je 14. travnja 2008. godine operirana kičma.

43. Dana 15. travnja 2008. godine podnositelj zahtjeva zatražio je da mu bude ukinuta mjera pritvora iz zdravstvenih razloga. To je Županijski sud u Rijeci odbio 25. svibnja 2008. godine te je pritvor podnositelju zahtjeva produljen za daljnja dva mjeseca. Mjerodavni dio te odluke glasi kako slijedi:

“Pritvorska osnova iz čl. 102. st. 1. toč. 4. ZKP-a, zbog koje je pritvor protiv I-opt. Željka Šuputa određen i produljivan, po ocijeni ovog suda i nadalje je egzistentna, jer okolnosti pod kojima je terećeno kazneno djelo počinjeno, pogotovo osnovana sumnja da je I-opt. Željko Šuput u svojstvu pripadnika interventnog voda tzv. Milicije SAO Krajine u vremenu od 15. listopada 1991. godine do kraja travnja 1992. godine u Korenici u više navrata brutalno zlostavljao ratne zarobljenike u ćelijama, u hodniku i dvorištu zgrade „Milicije“ u Korenici gdje su bili smješteni na način da ih je udarao drvenim štapovima, nogama obuvenim u cipele, palicama i lancima te podvrgavao elektrošokovima sve dok ne bi izgubili svijest..”

Način počinjenja kaznenog djela ukazuje na krajnje okrutno i nečovječno postupanje prema ratnim zarobljenicima, koja okolnost u bitnome odstupa od uobičajenih okolnosti i posljedica kaznenog djela za koje se I-opt. Željko Šuput tereti što po mišljenju vijeća predstavlja one posebno teške okolnosti djela zbog kojih je pritvor iz osnova u čl. 102. st. 1. toč. 4. ZKP-a i nadalje neophodan.”

44. Glede zahtjeva podnositelja zahtjeva da mu bude ukinuta mjera pritvora, Županijski sud je presudio:

“Naime I-opt. Željko Šuput se sada nalazi u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu, gdje je upravo iz razloga da bi mu se mogla pružiti sva moguća potrebna medicinska pomoć prema potrebama i težini njegovog zdravstvenog stanja. Trajnom mogućnošću monitoringa i hitnih intervencija, te pružanjem medicinske pomoći i skrbi moguće je optuženiku pružiti liječničku pomoć koja mu je neophodno potrebna, identičnu onoj koju bi dobio u bilo kojoj situaciji, neovisno o tome da li se nalazi u pritvorskim uvjetima ili ne.”

Vrhovni sud je potvrdio ovu odluku 21. svibnja 2008. godine. Mjerodavni dio odluke glasi kako slijedi:

“... Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao sud drugog stupnja, ocjenjuje da je pravilno prvostupanjski sud utvrdio da i nadalje postoje razlozi za daljnju primjenu mjere pritvora protiv opt. Ž. Š. po osnovi čl. 102. st. 1. toč. 4. ZKP.

Naime, prema pravomoćnoj optužnici postoji relevantan stupanj osnovane sumnje da je opt. Ž. Š. počinio kazneno djelo iz čl. 122. OKZRH, čime je ispunjen opći zakonski uvjet iz čl. 102. st. 1. ZKP da bi se mjera pritvora protiv optuženika mogla produljiti. Iz činjeničnog opisa pravomoćne optužnice proizlazi da je opt. Ž. Š. u svojstvu pripadnika interventnog voda tzv. milicije SAO Krajine u vremenu od 15. listopada 1991. do kraja travnja 1992. u K., zajedno sa drugim pripadnicima iste

milicije u više navrata u ćelijama, hodniku, dvorištu zgrade drvenim štapovima, nogama obuvenim u cipele, palicama i lancima udarao zatvorenike po glavi i tijelu te ih podvrgavao elektrošokovima sve dok ovi ne bi izgubili svijest od čega su isti zadobili brojne i teške ozljede.

Upravo opisani način izvršenja radnje navedenog djela kako je to pravilno utvrdio i prvostupanjski sud u pobijanom rješenju ukazuje na izuzetno visoki stupanj brutalnosti, bezobzirnosti, bešćutnosti i okrutnosti što sve u svojoj ukupnosti u znatnoj mjeri nadilazi uobičajeni način izvršenja takovih kaznenih djela i predstavlja one posebno teške okolnosti djela radi kojih je protiv optuženika i nadalje neophodna primjena mjere pritvora po osnovi čl.102. st. 1. toč. 4. ZKP kako je to pravilno utvrdio i valjano obrazložio i prvostupanjski sud u pobijanom rješenju.

Žalbeni navodi optuženika koji se odnose na tvrdnje o nepostojanju dokaza o počinjenju djela nisu od odlučujućeg utjecaja kod odlučivanja o daljnjoj primjeni mjere pritvora budući je kod te ocjene dovoljan relevantan stupanj osnovane sumnje, a koja proizlazi iz pravomoćne optuženice.

Kod tog odlučivanja ovo vijeće ne ocjenjuje pojedine dokaze i njihovu dokaznu snagu već će tu svestranu ocjenu dati raspravno vijeće prvostupanjskog suda nakon završetka dokaznog postupka.

Suprotno navodima u žalbi optuženika produljenje pritvora po odredbi čl. 102. st. 1. toč. 4. ZKP nije u protivnosti niti sa odredbama Ustava Republike Hrvatske, niti sa čl. 5. Europske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama. Pritvorska osnova propisana u čl. 102. st. 1. toč. 4. ZKP nije propisana s ciljem da se otklone moguće opasnosti za pravodobno i nesmetano vođenje kaznenog postupka što je svrha određivanja pritvora čije su osnove propisane u odredbi čl. 102. st. 1. toč. 1., 2. i 3. ZKP već ta pritvorska osnova postoji iz preventivnih razloga, kako se na slobodi ne bi nalazili počinitelji kaznenih djela koji su postupali na takav način da bi njihov ostanak na slobodi u javnosti umanjio ugled i povjerenje u pravosuđe. Iz odredbe čl. 5. Europske konvencije o ljudskim pravima i prakse Europskog suda za ljudska prava može se zaključiti da su razlozi za pritvor navedeni samo primjera radi (*exempli gratia*), te da u tim odredbama nije određen ograničeni broj (*numerus clausus*) razloga za pritvor.

Potrebna zdravstvena zaštita optuženika s obzirom na prirodu njegove bolesti može se ostvarivati poduzimanjem mjera liječenja i u zatvorskim uvjetima, a izuzetno, ako je to potrebno, i izvan toga.”

45. Dana 27. svibnja 2008. godine podnositelj zahtjeva je ponovno zatražio da mu bude ukinut pritvor iz zdravstvenih razloga.

46. Ustavni sud je dana 29. svibnja 2008. godine utvrdio da je ustavna tužba podnositelja zahtjeva protiv odluke Vrhovnog suda od 10. prosinca 2007. godine nedopuštena s osnova da je u međuvremenu dana 8. veljače 2008. godine Županijski sud u Rijeci donio novu odluku kojom je produljen pritvor podnositelju zahtjeva, te da stoga izvorna odluka više nije na snazi.

47. Dana 10. lipnja 2008. godine Županijski sud u Rijeci odbio je zahtjev podnositelja zahtjeva od 27. svibnja 2008. godine s osnova da on s obzirom na svoje zdravstveno stanje ne treba liječenje izvan zatvora. Mjerodavni dio odluke glasi kako slijedi:

“Vezano za zdravstveno stanje I-opt. Željka Šuputa, koje se ističe u prijedlogu za ukidanje pritvora, vijeće nalazi da isto zasada ne zahtijeva liječenje izvan zatvorskih uvjeta. Naime iz liječničke svjedodžbe od dana 29. svibnja 2008. godine (list 912 spisa) je razvidno da se hematom, koji je nastao kod I-opt. Željka Šuputa kao posljedica krvarenja u predjelu malog mozga, polako povlači, neurokirurzi nisu indicirali operaciju, već daljnje praćenje, te isti za sada mora mirovati. Naredna kontrola u novom MR glave predviđena je za kraj lipnja i očekuje se stabilizacija zdravstvenog stanja.”

48. Dana 18. srpnja 2008. godine Županijski sud u Rijeci produljio je pritvor podnositelju zahtjeva zbog težine optužbi.

49. Dana 3. listopada 2008. godine, nakon što je utvrdio da je podnositelj zahtjeva kriv za ratne zločine protiv ratnih zatvorenika, Županijski sud u Rijeci ukinuo mu je pritvor. Podnositelj zahtjeva je pušten istoga dana. Primijenjena je sigurnosna mjera oduzimanja njegove putovnice i zabrana napuštanja prebivališta. Mjerodavni dio odluke o ukidanju pritvora podnositelja zahtjeva glasi kako slijedi:

“ ... nema osnova za daljnje zadržavanje optuženika u pritvoru jer se po mišljenju vijeća ista svrha može ostvariti i primjenom mjera opreza zabrane napuštanja boravišta i obveze optuženika da se povremeno javljaju u Policijsku postaju Korenica te privremenim oduzimanjem putnih isprava.”

4. Liječenje podnositelja zahtjeva tijekom boravka u pritvoru

50. Iz medicinske dokumentacije podnositelja zahtjeva vidljivo je da je prije uhićenja bolovao od diskopatije u području lumbalne kralježnice.

51. Zatvorski liječnik ga je dana 10. kolovoza 2007. godine pregledao zbog jakog bola u lumbalnom području kralježnice i u lijevoj nozi. Dijagnosticirana mu je lumboišijalgija (kronični bol u vratu) te su mu propisani lijekovi protiv bolova i odmor. Prilikom pregleda dana 27. kolovoza 2007. godine liječnik je zabilježio da se bol smanjila te propisao istu terapiju. Na daljnjim pregledima koje je obavio zatvorski liječnik 30. kolovoza, 18., 19., 20., 21., 24. i 28. rujna 2007. godine zabilježeno je da podnositelj zahtjeva još uvijek trpi bol te su mu propisivani razni lijekovi protiv bolova.

52. Dana 3. listopada 2007. godine liječnik je preporučio da podnositelja zahtjeva pregleda specijalist ortoped. Dana 10. listopada 2007. godine podnositelj zahtjeva je izjavio da želi otići na pregled specijalisti na svoj trošak u bolnicu po svom izboru. Dana 11. listopada 2007. godine raspravni je sudac u predmetu podnositelja zahtjeva koji se vodio pred Županijskim sudom u Rijeci odobrio taj zahtjev te je odlazak u kliniku zakazan za 16. listopada 2007. godine.

53. Početkom studenog 2007. godine podnositelj zahtjeva je poslan na rendgensko snimanje kralježnice.

54. Dana 21. siječnja 2008. godine podnositelj zahtjeva je zatražio dozvolu da obavi računalnu tomografiju kičme u privatnoj klinici. Taj je

zahtjev raspravni sudac odobrio dana 21. siječnja 2008. godine te je odlazak u kliniku zakazan za 25. siječnja 2008. godine.

55. Dana 8. veljače 2008. godine raspravni je sudac odobrio specijalistički pregled podnositelja zahtjeva na račun Županijskog suda u Rijeci.

56. Dana 11. veljača 2008. godine raspravni sudac je odobrio liječenje podnositelja zahtjeva u Bolnici za osobe lišene slobode u Zagrebu ("BOLS") na račun Županijskog suda u Rijeci. Podnositelj zahtjeva je ostao u BOLS-u od 22. veljače do 6. ožujka 2002. godine. Dijagnosticirana mu je protruzija diska te mu je zakazana operacija kralježnice za 28. ožujka 2008. godine.

57. Dana 10. ožujka 2008. godine liječnica u Zatvoru u Rijeci podnijela je izvješće o zdravlju podnositelja zahtjeva Županijskom sudu u Rijeci. Navela je da boluje od protruzije diska i da je operacija zakazana za dan 2. travnja 2008. u civilnoj bolnici - u Kliničkom bolničkom centru Dubrava u Zagrebu. Nadalje je navela da je dugo vremena uzimao lijekove protiv bolova te preporučila odmor svakih sat vremena jer ne može dugo sjediti u istom položaju.

58. Na ročištu održanom pred Županijskim sudom u Rijeci 10. ožujka 2008. godine neovisni medicinski stručnjak preporučio je da se tijekom ročišta svakih sat vremena odredi petnaest minuta odmora zbog zdravstvenih problema podnositelja zahtjeva.

59. Raspravni sudac je dana 26. ožujka 2008. godine odobrio da podnositelj zahtjeva bude hospitaliziran u Kliničkom bolničkom centru Dubrava kako bi 1. travnja 2008. godine operirao kralježnicu.

60. Dana 29. ožujka 2008. godine podnositelj zahtjeva je primljen u BOLS. Dana 9. travnja 2008. godine premješten je u Klinički bolnički centar Dubrava gdje mu je 14. travnja 2008. godine operirana kralježnica. Dana 17. travnja vraćen je u BOLS.

61. Podnositelju zahtjeva se nakon operacije razvio hematom u malom mozgu. Obavio je fizikalnu terapiju. Obavljen je jedan broj laboratorijskih testova kao i nekoliko nuklearno magnetskih rezonanci mozga, računalna tomografija kralježnice i glave, rendgensko snimanje usne šupljine i elektrokardiografija. Pregledali su ga oralni kirurg, neurolog, psiholog, oftalmolog i psiholog. Neurokirurg ga je pregledao dana 19. i 23. svibnja te 10. i 11. lipnja 2008. godine.

62. Dana 27. lipanj 2008. godine vraćen je u Zatvor u Rijeci.

63. Raspravni sudac je na ročištu održanom 30. lipnja 2008. godine zatražio mišljenje vještaka liječničke struke. Dana 14. srpnja 2008. godine neovisni sudski vještak, koji je pregledao podnositelja zahtjeva 10. srpnja 2008. godine dostavio je svoj nalaz i mišljenje, navodeći da je podnositelj zahtjeva, s obzirom na svoje zdravstveno stanje, sposoban nazočiti kaznenom postupku koji se protiv njega vodi i pratiti ga. Nadalje je

preporučio pregled mozga krajem srpnja ili početkom kolovoza, pregled kod neurokirurga te fizikalnu terapiju.

II MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

64. Članak 122. Osnovnog krivičnog zakona („Narodne novine“, br. 31/1993) glasi kako slijedi:

Ratni zločini protiv ratnih zarobljenika

„Tko kršeći pravila međunarodnoga prava naredi da se ratni zarobljenici ubijaju, muče ili da se prema njima nečovječno postupa, nad njima obavljaju biološki, medicinski ili drugi znanstveni pokusi, da se uzimaju tkiva ili organi radi transplantacije, da im se nanose velike patnje ili ozljede tjelesnoga integriteta ili zdravlja, da se prinuđuju na obavljanje službe u neprijateljskim oružanim snagama, ili da se lišavaju prava na propisano i nepristrano suđenje, ili tko počini neko od navedenih djela, kaznit će se zatvorom najmanje pet godina ili kaznom zatvora od dvadeset godina.“

65. Mjerodavne odredbe Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“, br. 110/1997, 110/1997, 27/1998, 58/1997, 1999/1998, 112/1999, 58/2002, 143/2002 i 62/2003) glase kako slijedi:

Mjere opreza

Članak 90.

"(1) U slučaju kad postoje okolnosti iz članka 102. ovoga Zakona zbog kojih je moguće odrediti pritvor, sud će, ako se ista svrha može ostvariti i nekom od mjera opreza propisanih ovim člankom, obrazloženim rješenjem naložiti okrivljeniku provođenje jedne ili više mjera. ..

(2) Mjere opreza jesu:

- 1) zabrana napuštanja boravišta,
 - 2) zabrana posjećivanja određenog mjesta ili područja,
 - 3) obveza okrivljenika da se povremeno javlja određenoj osobi ili državnom tijelu,
 - 4) zabrana približavanja određenoj osobi i zabrana uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom,
 - 5) zabrana poduzimanja određene poslovne aktivnosti,
 - 6) zabrana poduzimanja određene poslovne aktivnosti,
 - 7) privremeno oduzimanje dozvole za upravljanje motornim vozilom.
- ...”

8. Općenite odredbe o pritvoru

Članak 101.

"(1) Pritvor može biti određen samo ako se ista svrha ne može ostvariti drugom mjerom.

(2) Čim prestanu razlozi zbog kojih je pritvor određen, pritvor se mora ukinuti i pritvorenika pustiti na slobodu.

(3) Pri odlučivanju o pritvoru, posebno o njegovu trajanju, vodit će se računa o razmjeru između težine počinjenoga kaznenog djela, kazne koja se, prema podacima kojima raspolaže sud, može očekivati u postupku i potrebe određivanja i trajanja pritvora.

(4) Sudbena tijela pred kojima se vodi postupak postupat će u predmetima u kojima je određen pritvor posebno žurno, te po službenoj dužnosti paziti jesu li prestali razlozi i zakonski uvjeti za pritvor i u tom slučaju ga odmah ukinuti.“

9. Osnove pritvora

Članak 102.

„(1) Ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba počinila kazneno djelo, pritvor se protiv te osobe može odrediti:

1) ako postoje okolnosti koje upućuju na opasnost da će pobjeći (krije se, ne može se utvrditi njezina istovjetnost i dr.),

...

4) ako su u pitanju kaznena djela: ubojstva, razbojništva, silovanja, terorizma, otmice, zlouporabe opojnih droga, iznude, zlouporabe ovlasti u gospodarskom poslovanju, zlouporabe položaja ili ovlasti, udruživanja za počinjenje kaznenog djela ili kojeg drugog kaznenog djela za koje je propisana kazna zatvora od dvanaest godina ili teža kazna, ako je to neophodno zbog posebno teških okolnosti djela.“

66. Mjerodavne odredbe Zakona o izvršavanju kazne zatvora („Narodne novine“, br. 128/1999 i 190/2003) glase kako slijedi:

PRIGOVORI

Članak 15.

"(1) Kaznenik ima pravo pritužbe na postupak i odluku zaposlenika kaznionice, odnosno zatvora.

(2) Pritužba se podnosi usmeno ili pisanim putem upravitelju kaznionice, odnosno zatvora (u daljnjem tekstu: upravitelj), sucu izvršenja ili Ministarstvu pravosuđa. Pisana pritužba sucu izvršenja ili Ministarstvu pravosuđa upućuje se u omotu koji uprava kaznionice, odnosno zatvora ne smije otvoriti.“

Zaštita zdravlja**Članak 103.**

"(1) Kazneniku se osigurava liječenje i redovita briga o tjelesnom i duševnom zdravlju. „

Obvezan liječnički pregled**Članak 104.**

“ ...

(2) Kaznenika koji je bolestan ili ozlijeđen, odnosno kod kojeg se na temelju njegova izgleda ili ponašanja može pretpostaviti da je tjelesno ili duševno bolestan, liječnik je obvezan pregledati i poduzeti sve potrebno da se bolest spriječi, liječi ili ne pogorša.“

Specijalistički pregled**Članak 107.**

"1) Kaznenik ima pravo tražiti pregled liječnika specijalista ako takav pregled nije odredio liječnik kaznionice, odnosno zatvora.

...”

PREKID IZDRŽAVANJA KAZNE**Razlozi za prekid izdržavanja kazne zatvora**

„...“

(2) Prekid se može odobriti iz sljedećih razloga:

1) ako kaznenik oboli od teže akutne bolesti ili mu se kronična bolest pogorša, a nema uvjeta za liječenje u kaznionici, odnosno zatvoru,

...”

PRAVO**A. NAVODNA POVREDA ČLANKA 3. KONVENCIJE**

67. Podnositelj zahtjeva prigovara uvjetima svog pritvora i osobito da nije dobio odgovarajuću medicinsku skrb u zatvoru.

Poziva se na članak 3. Konvencije koji glasi:

Članak 3.

"Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni. "

68. Vlada tvrdi da podnositelj zahtjeva nije iscrpio sva dostupna domaća pravna sredstva jer sucu izvršenja nije konkretno prigovorio zbog nedostatka odgovarajuće medicinske skrbi u zatvoru.

69. Nadalje tvrdi da je podnositelj zahtjeva dobio odgovarajuće liječenje i da su slijedili sve preporuke različitih specijalista.

70. Podnositelj zahtjeva tvrdi da nije dobio odgovarajuću medicinsku skrb dok je bio u pritvoru.

71. Sud se ne mora baviti svim pitanjima na koja je ukazala Vlada, budući da je zahtjev u svakom slučaju nedopušten iz slijedećih razloga.

72. Sud bilježi kao prvo da je podnositelj zahtjeva, koji je bio u pritvoru od prosinca 2006. do listopada 2008. godine uistinu trpio razna bolesna stanja, kao što je diskopatija lumbalnog područja kralješnice, bolove u leđima i vratu i protruzija diska. Međutim, pritvor u takvim uvjetima sam po sebi ne predstavlja postupanje prema podnositelju zahtjeva protivno članku 3.

73. Sud je dosljedno naglašavao da trpljenje i poniženje o kojemu se radi mora u svakom slučaju ići preko neizbježnog elementa trpljenja ili poniženja povezanog s danim oblikom legitimnog postupanja ili kazne. Mjere koje osobu lišavaju njene slobode mogu često uključiti takav element. Ipak se ne može reći da samo pritvaranje otvara pitanje na temelju članka 3. Konvencije. Članak 3. se ne može tumačiti niti kao da postavlja općenitu obvezu puštanja pritvorenika na slobodu iz zdravstvenih razloga ili da ga se smjesti u građansku bolnicu kako bi mogao dobiti neku konkretnu medicinsku pomoć. Država na temelju te odredbe mora osigurati da osoba bude pritvorena u uvjetima koji su spojivi s poštivanjem njenog ljudskog dostojanstva, da ju način i metoda izvršenja mjere ne podvrgavaju pogibelji ili tegobama takve jačine koja premašuje neizbježnu razinu trpljenja koja je sastavni dio pritvora, i da, s obzirom na praktične zahtjeve zatvora, njeno zdravlje i dobrobit budu odgovarajuće osigurani (vidi predmete *Kudła v. Poland* [GC], br. 30210/96, stavci 93.-94., ECHR 2000-XI; *Kalashnikov v. Russia*, br. 47095/99, stavak 95., ECHR 2002-VI i *Mathew v. the Netherlands*, br. 24919/03, stavak 175., ECHR 2005-IX).

74. Glede ovoga predmeta Sud primjećuje da podnositelj zahtjeva prigovara da mu dok je bio lišen slobode nije bila osigurana odgovarajuća medicinska skrb, te je s tih osnova tražio puštanje. Međutim, u svojim podnescima Sudu on nije naveo koje točno liječenje mu je bilo uskraćeno i koje je točno liječenje trebao.

75. Iz podnesenih je dokumenata vidljivo da je zatvorski liječnik stalno pratio zdravlje podnositelja zahtjeva i da su bili odobreni njegovi zahtjevi da ga pregleda specijalist u privatnoj klinici. Nadalje, bio je hospitaliziran u BOLS-u kad god je to bilo preporučeno. Operacija kralješnice obavljena je u redovitoj bolnici, i to u Kliničkom bolničkom centru Dubrava u Zagrebu, nakon što je podnositelj zahtjeva obavio fizikalnu terapiju, a njegovo su stanje pratili razni specijalisti, kao što su neurolog, neurokirurg i ortoped.

Bile su poštovane sve preporuke liječnika specijalista. Nadalje, neovisni medicinski stručnjaci koji su pregledali podnositelja zahtjeva u svrhu kaznenog postupaka koji se protiv njega vodio utvrdili su da njegovo zdravlje nije nespojivo s pritvorom.

76. U takvim okolnostima Sud nalazi da je podnositelju zahtjeva tijekom njegovog boravka u pritvoru bila pružena odgovarajuća medicinska skrb.

77. Slijedi da je ovaj dio zahtjeva očigledno neosnovan i da ga treba odbiti na temelju članka 35., stavaka 3. (a) i 4. Konvencije.

II NAVODNA POVREDA ČLANKA 5., STAVKA 3. KONVENCIJE

78. Podnositelj zahtjeva nadalje prigovara trajanju svoga pritvora te tvrdi da su razlozi na koje su se pozvali nacionalni sudovi za određivanje i produljenje njegovog pritvora bili nedostatni i neodgovarajući tijekom cijelog trajanja pritvora. Poziva se na članak 5. Konvencije koji glasi kako slijedi:

Članak 5., stavak 3.

"3. Svatko uhićen ili pritvoren u uvjetima predviđenim stavkom 1.c) ovoga članka mora se u najkraćem roku izvesti pred suca, ili pred drugo zakonom određeno tijelo sudbene vlasti, i ima pravo u razumnom roku biti suđen ili pušten na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se uvjetovati davanjem jamstva da će ta osoba pristupiti suđenju."

A. Dopuštenost

79. Vlada je pozvala Sud da odbije zahtjev s osnove što podnositelj zahtjeva nije iscrpio domaća pravna sredstva kako se to traži na temelju članka 35. stavka 1. Konvencije.

80. Vlada tvrdi da podnositelj zahtjeva nije podnio još jednu ustavnu tužbu Ustavnom sudu. Primjećuju da je on prije podnio takvu ustavnu tužbu protiv odluke Vrhovnog suda od 27. veljače 2008. godine kojom je potvrđena odluka Županijskog suda u Rijeci od 8. veljače 2008. godine, kojom je produljen pritvor podnositelja zahtjeva. Međutim, pritvor podnositelja zahtjeva produljivan je daljnjim odlukama Županijskog suda u Rijeci u odnosu na koje je podnositelj zahtjeva trebao podnijeti još jednu ustavnu tužbu.

81. S obzirom na činjenicu da se pritvor podnositelja zahtjeva nastavio nakon odluke Ustavnog suda od 29. svibnja 2008. godine, podnošenje još jedne ustavne tužbe imalo bi razumne izgleda za uspjeh, budući da bi to Ustavom sudu omogućilo ispitati duljinu daljnjeg pritvora podnositelja zahtjeva.

82. Podnositelj zahtjeva osporava tu tvrdnju. Tvrdi da nije opravdano tražiti još jednu ustavnu tužbu kad je bilo utvrđeno da je njegova prethodna ustavna tužba nedopuštena.

83. Sud ponavlja kako temeljem članka 35. stavku 1. Konvencije može rješavati neku stvar tek nakon što su iscrpljena sva domaća pravna sredstva. Svrha pravila koje se odnosi na iscrpljenje domaćih pravnih sredstava je da se državama ugovornicama dađe prilika spriječiti ili ispraviti povrede za koje se navodi da su ih počinile, prije nego se ti navodi podnesu njemu (vidi, između mnogih drugih izvora prava, predmet *Selmouni v. France* [GC], br. 25803/94, stavak 74., ECHR 1999-IV). Obveza iscrpljenja domaćih pravnih sredstava traži da se podnositelj zahtjeva posluži uobičajenim pravnim sredstvima koja su djelotvorna, dostatna i dostupna u odnosu na svoje prigovore prema Konvenciji.

84. Sud prihvaća da je u načelu ustavna tužba temeljem članka 62. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu djelotvorno pravno sredstvo u odnosu na odluke kojima se određuje produljenje pritvora, a koju treba koristiti u kontekstu prigovora protiv duljine postupka.

85. U ovome je predmetu podnositelj zahtjeva redovno upotrijebio ovo pravno sredstvo protiv odluke Vrhovnog suda od 10. prosinca 2007. godine. Ustavni je sud utvrdio da je ova ustavna tužba nedopuštena s osnove da je u međuvremenu bila donesena nova odluka o pritvoru podnositelja zahtjeva.

86. Slijedi da je podnositelj zahtjeva otvorio pitanje duljine pritvora i osnova na temelju kojih je on određen pred nadležnim domaćim vlastima, nudeći im time priliku da spriječe ili isprave navodnu povredu.

87. Međutim, Sud smatra da je razumljivo da podnositelj zahtjeva, vidjevši kako nije uspio sa svojom ustavnom tužbom, nije podnio daljnju ustavnu tužbu, jer bi to previše rastegnulo dužnosti koje podnositelj zahtjeva ima na temelju članka 35., stavka 1. Konvencije (vidi *mutatis mutandis* presudu u predmetu *Unión Alimentaria Sanders S.A. v. Spain*, od 7. srpnja 1989., Serija A br. 157, str. 13-14, stavak 35.; predmet *Ullrich v. Austria*, br. 66956/01, stavak 29., 21. listopada 2004. i predmet *Antonić-Tomasović v. Croatia*, br. 5208/03, stavak 33., 10. studeni 2005.).

88. Sud stoga zaključuje da je podnositelj zahtjeva ispunio svoju obvezu iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava. Prigovor Vlade stoga treba odbiti.

89. Sud nadalje primjećuje da ovaj zahtjev nije očito neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. (a) Konvencije. Uz to primjećuje i da on nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga treba utvrditi da je dopušten.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

90. Podnositelj zahtjeva tvrdi da su osnove za određivanje i produljenje njegovog pritvora bile nedostatne.

91. Vlada tvrdi da su razlozi na koje su se pozivali nacionalni sudovi za određivanje i produljivanje pritvora podnositelja zahtjeva - opasnost da će utjecati na svjedoke i težina optužbi - bili mjerodavni i dostatni.

92. Vlada također tvrdi da je zbog težine optužbi protiv podnositelja zahtjeva njegovo puštanje na slobodu moglo dovesti do uznemirenosti javnosti. Objasnili su da je podnositelj zahtjeva optužen za ratne zločine protiv civilnog stanovništva i ratnih zarobljenika navodno počinjene u Korenici, gradu u kojem je živio prije nego što je bio uhićen i da je taj predmet bio jako osjetljiv za stanovništvo toga grada.

93. Nadalje tvrde da je kazneni postupak protiv podnositelja zahtjeva bio vrlo složen, jer se odnosio na brojne navode o kaznenim radnjama od strane dvoje okrivljenika te da su nacionalne vlasti pokazale dužnu revnost u vođenju postupka.

2. Ocjena Suda

(a) Osnove pritvora

94. Sud je opetovano presudio da se na temelju drugoga dijela članka 5., stavka 3. osoba optužena za kazneno djelo uvijek mora pustiti dok traje suđenje, osim ako država može dokazati da postoje "mjerodavni i dostatni" razlozi koji opravdavanju nastavak pritvora te osobe (vidi predmet *Yağcı and Sargin v. Turkey*, 8 lipnja 1995., stavak 52., Serija A br. 319-A). Štoviše, domaći sudovi "moraju ispitati sve činjenice koje govore za ili protiv postojanja istinskog zahtjeva javnog interesa koji opravdava, uz dužno poštovanje načela predmnijeve nevinosti, odstupanje od pravila poštivanja pojedinačne slobode te ih trebaju navesti u svojim odlukama o zahtjevima za puštanje na slobodu" (vidi *Letellier v. France*, 26. lipanj 1991., stavak 35., Serija A, br. 207).

95. Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva u ovome predmetu bio pritvoren između 4. prosinca 2006. i 3. listopada 2008. godine. Njegov je pritvor trajao jednu godinu, devet mjeseci i dvadeset devet dana.

(a) Razdoblje između 4. prosinca 2006. i 23. studenog 2007. godine

96. U razdoblju između 4. prosinca 2006. godine i 23. studenog 2007. godine, tijekom istrage i početnih faza suđenja, nacionalni sudovi su, uz narav zločina koje je on navodno počinio, kao opravdanje za pritvor podnositelja zahtjeva naveli i osnovanu sumnju da je bio počinio kaznena djela, te opasnost od bijega.

(i) Osnovana sumnja da je podnositelj zahtjeva počinio kazneno djelo

97. Prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda postojanost osnovane sumnje da je osoba počinila djelo uvjet je *sine qua non* zakonitosti nastavka pritvora, ali nakon određenog proteka vremena ona više nije dovoljna. U takvim slučajevima Sud mora utvrditi opravdavaju li i dalje ostale osnove

koje su navele vlasti lišenje slobode (vidi, između mnogih drugih izvora prava, predmet *Bochev v. Bulgaria*, br. 73481, stavak 55, 13. studeni 2008.).

98. U ovome predmetu Sud prihvaća da su uhićenje podnositelja zahtjeva i njegov početni pritvor bili opravdani osnovanom sumnjom da je počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

(β) Opasnost od bijega

99. Sud ponavlja da se takva opasnost ne može procijeniti samo na osnovi težine zapriječene kazne. Treba ju procijeniti pozivom na brojne druge mjerodavne čimbenike koji mogu ili potvrditi postojanje opasnosti od bijega ili je učiniti naizgled tako neznatnom da može opravdati pritvor za vrijeme suđenja (vidi predmete *Neumeister v. Austria*, 27. lipnja 1968., str. 39, stavak 10., Serija A br. 8, i naprijed citirani predmet *Letellier*, stavak 43.).

100. U ovome su predmetu nacionalni sudovi iznijeli razloge zašto je po njihovom mišljenju postojala opasnost od bijega. Objasnili su da je podnositelj zahtjeva, nakon što je navodno počinio zločine za koje je optužen, dugo vremena živio u Srbiji i imao veze u toj državi. S obzirom na pozadinu kaznenog postupka protiv podnositelja zahtjeva, i da se tiče navoda o ratnim zločinima protiv ratnih zarobljenika u kojima su upletene obje države, Sud prihvaća da je opasnost od bijega bio mjerodavan i dovoljan razlog za određivanje i produljenje pritvora podnositelja zahtjeva u razdoblju od 5. prosinca 2006. do 23. studenog 2007. godine.

(ii) Razdoblje između 23. studenog 2007. i 3. listopada 2008. godine

101. Sud bilježi da su nacionalni sudovi u svojim odlukama o produljenju pritvora podnositelja zahtjeva za razdoblje od deset mjeseci i deset dana između 23. studenog 2007. i 3. listopada 2008. godine kad je podnositelj zahtjeva pušten na slobodu, navodili samo težinu i narav djela i težinu vjerojatne sankcije.

102. U ovom trenutku Sud ponavlja da odluka suda kojom se produljuje pritvor na takvim osnovama traži solidniju osnovu kako bi se dokazalo ne samo kao da je postojala istinska "osnovana sumnja", nego da su postojali i drugi razlozi koje treba razmotriti, a tiču se javnog interesa, koje, ne dovodeći u pitanje predmnijevu nevinosti, odnose prevagu u odnosu na pravo na slobodu (vidi, između mnogih drugih izvora prava *I.A. v. France*, 23. rujna 1998., stavak 102, *Reports of Judgments and Decisions*, 1998-VII). Sud će sad ispitati jesu li u konkretnim okolnostima ovoga predmeta postojala ozbiljna pitanja javnog interesa koja je trebalo razmotriti, a koja imaju veću težinu od prava na slobodu.

103. Ocjena Suda će u tom pogledu kao polaznu točku uzeti zakonsku osnovu za pritvor podnositelja zahtjeva na temelju mjerodavnog domaćeg prava. Nacionalni su se sudovi pozvali na osnovu na temelju članka 102., stavka 1., točke 4. Zakona o kaznenom postupku. Ta odredba dozvoljava

prитvor kad postoji osnovana sumnja da je okrivljenik počinio kazneno djelo za koje je zapriječena kazna od najmanje dvanaest godina zatvora i kad je pritvor opravdan načinom na koji počinjen zločin ili osobito teškim okolnostima djela

104. Sud je presudio da je svaki sustav obvezatnog pritvora *per se* nespojiv s člankom 5., stavkom 3. Konvencije, time da domaće vlasti moraju utvrditi i dokazati postojanje konkretnih okolnosti koje odnose prevagu nad pravilom da se poštuje pojedinačna sloboda (vidi predmete *Ilijkov v. Bulgaria*, br. 33977/96, stavak 84., 26. srpanj 2001. i *Rokhlina v. Russia*, br. 54071/00, stavak 67., 7. travanj 2005.).

105. Glede zakonske osnove za pritvor podnositelja zahtjeva, Sud primjećuje da mjerodavno domaće zakonodavstvo ne predviđa obvezatni pritvor i da u predmetu podnositelja zahtjeva nije ni bilo primijenjeno na taj način u odnosu na podnositelja zahtjeva. Podnositelj zahtjeva je bio optužen za određen broj vrlo teških pojedinačnih djela, koja su predstavljala ratne zločine protiv civilnog stanovništva. Navodi se da je u mnogo navrata u razdoblju između 15. listopada 1991. godine i kraja travnja 1992. godine u raznim oblicima zlostavljao ratne zarobljenike, koji su svi bili civili, na način da ih je, na primjer, udarao nogama, tukao drvenim štapovima, žicom i lancima po glavi i tijelu, te ih također podvrgavao elektrošokovima dok ne bi izgubili svijest, što je sve dovelo do brojnih i teških povreda. Ovi konkretni elementi optužbi protiv podnositelja zahtjeva, zajedno s činjenicom da je kazneno djelo ratnih zločina protiv civilnog stanovništva kažnjivo sa do dvadeset godina zatvora, po mišljenju nacionalnih sudova, opravdali su primjenu osnove iz članka 102., stavka 1. točke 4. Zakona o kaznenom postupku.

106. Sud je presudio da se, iako su težina djela i strogost sankcije s kojom je okrivljenik suočen jesu mjerodavni elementi pri procjeni potrebe za pritvorom, takva potreba da se nastavi pritvor ne može procijeniti iz čisto apstraktnog gledišta (vidi predmete *Ilijkov*, stavak 81.; *Khudoyorov v. Russia*, br. 6847/02, stavak 180., ECHR 2005-X i *Belevitskiy v. Russia*, br. 72967/01, stavak 101., 1. ožujak 2007.).

107. Sud u tom pogledu ponavlja da je osnova za produljeni pritvor podnositelja zahtjeva, na koju su se pozvali nacionalni sudovi, nije bila težina djela *in abstracto*, nego konkretna težina konkretnih okolnosti u predmetu o kojemu je riječ, kao što je to objašnjeno u odlukama nacionalnih vlasti kojima je određen i produljivan pritvor podnositelja zahtjeva, a osobito u odlukama Vrhovnog suda od 26. veljača 2007. i 21. svibnja 2008. godine. Kad su produljivali pritvor podnositelja zahtjeva nacionalni sudovi nisu koristili neke prethodno postojeće obrasce ili formalistički i apstraktni jezik (vidi *a contrario* predmet *Firat v. Turkey*, br. 37291/04, stavak 15., 30. lipanj 2009.). Podrobno su objasnili za što je točno podnositelj zahtjeva optužen te su opetovano naglasili narav djela, i to ratnih zločina protiv ratnih zarobljenika, navodno počinjenih u produljenom razdoblju, koja su

uzrokovala teške i trajne posljedice žrtvama. S tim u vezi Sud ne može potpuno zanemariti tvrdnju Vlade da većina navodnih žrtava živi u istom mjestu kao i podnositelj zahtjeva.

108. Stoga Sud, uzimajući u obzir osobite okolnosti ovoga predmeta, smatra da je težina očekivane kazne, uzeta zajedno s prirodom optužbi protiv podnositelja zahtjeva na koje su se pozvale vlasti bila, u konkretnim okolnostima ovoga predmeta, osobito važna (vidi, usporedbom, predmet *Dudek v. Poland*, br. 633/03, stavak 38., 4. svibnja 2006. i *Getoš-Magdić v. Croatia*, br. 56305/08, stavak 86., 2. prosinca 2010.).

109. Sud ponavlja u tom pogledu i predmet *Miernicki* (vidi *Miernicki v. Poland*, br. 10847/02, stavak 62., 27. listopada 2009.), u kojem je utvrdio da pritvor podnositelja zahtjeva koji je trajao dvije godine, šest mjeseci i trinaest dana nije bio prekomjeran. Presudio je:

“62. Podnositelj zahtjeva bio je optužen za brojna djela krijumčarenja počinjena u organiziranoj i naoružanoj skupini (vidi stavak 12. ove presude).

Po mišljenju Suda, činjenica da se u tom predmetu radilo o pripadniku takve kriminalne skupine treba biti uzeta u obzir pri ocjeni je li poštovan članak 5., stavak 3. (vidi predmet *Bąk v. Poland*, br. 7870/04, stavak 57., 16. siječanj 2007.).”

Kao i tamo, i u ovome predmetu Sud smatra da je činjenica da je podnositelj zahtjeva bio optužen za ratne zločine protiv civilnog stanovništva, navodno počinjene kroz dugo vremensko razdoblje na iznimno okrutan način, značajna.

110. U svjetlu činjenice da je pritvor podnositelja zahtjeva, s osnova osobito teškog načina na koji su navodna djela bila počinjena, i težine zapriječene kazne, trajao oko deset mjeseci i činjenice da se optužba protiv njega ticala kaznenog djela ratnih zločina protiv civilnog stanovništva, i da je uključivala vrlo ozbiljne navode nanošenja okrutnih oblika zlostavljanja jednog broja zarobljenih civila, Sud smatra da osobita težina djela otkriva potrebu razmatranja koja se tiču javnog interesa da ju se može prihvatiti kao mjerodavnu i dostatnu osnovu za pritvor podnositelja zahtjeva u razdoblju od 23. studenog 2007. do 3. listopada 2008. godine (vidi, usporedbom, presudu u naprijed citiranom predmetu *Dudek*, stavke 37. i 38. i naprijed citirani predmet *Getoš-Magdić*, stavak 91.)

(v) Vođenje postupka

111. Ostaje utvrditi jesu li nacionalne vlasti pokazale "posebnu revnost" u vođenju postupka. U tom pogledu Sud prvo primjećuje da je kazneni predmet o kojemu je riječ složen predmet. Prima na znanje težinu optužbi podnesenih protiv podnositelja zahtjeva. Tijekom postupka je trebalo izvesti veliki broj dokaza. Složenost predmeta je tako nedvojbeno produljila njegovo ispitivanje i pridonijela duljini pritvora podnositelja zahtjeva (vidi, usporedbom, naprijed citirani predmet *Dudek*, stavak 36.).

112. Sud primjećuje da je istraga započela dana 4. prosinca 2006. godine i da je završila krajem siječnja 2007. godine, te je tako trajala manje od dva mjeseca, u kojem je razdoblju istražni sudac preveo dokaze saslušanjem velikog broja svjedoka i sastavio vrlo obiman spis predmeta. Suđenje podnositelju zahtjeva je počelo dana 31. siječnja 2007. godine, a završilo njegovom osudom dana 3. listopada 2008. godine kad je podnositelj zahtjeva i pušten iz pritvora. Samo suđenje je trajalo jednu godinu, osam mjeseci i četiri dana.

113. Sud nadalje primjećuje da je prvo ročište bilo zakazano za srpanj 2007. godine. Sud prihvaća da je raspravnom sudu za pripremu suđenja bila potrebna određena količina vremena. S obzirom na veličinu spisa predmeta i veliki broj mjerodavnih dokumenata u njemu, Sud prihvaća da činjenica da su prva ročišta bila zakazana za srpanj 2007. godine, oko pet mjeseci nakon što je bila podignuta optužnica, izgleda razumno u tim okolnostima. Ova su ročišta odgođena na zahtjev branitelja podnositelja zahtjeva, budući da je podnositelj zahtjeva imenovao novog branitelja kratko prije početka rasprave. Sud stoga prihvaća da je odgoda ročišta u srpnju pripisiva podnositelju zahtjeva i da je bila na korist njegovih prava na obranu.

114. Prvo je ročište održano početkom rujna 2007. godine i nakon toga su se daljnja ročišta održavala u redovitim razmacima (u siječnju, ožujku, srpnju, rujnu i listopadu 2008. godine). Sud također prihvaća da su određene odgode raspravnog postupka bile uzrokovane bolešću podnositelja zahtjeva i njegovom operacijom u travnju 2008. godine što je, osim same operacije, uključivalo i pripremu za operaciju kao i postoperativno liječenje u razdoblju od 8. ožujka do 16. rujna 2008. godine (vidi stavke 24.-26. ove presude).

115. Po mišljenju Suda, nacionalne su vlasti vodile kazneni postupak u skladu sa zahtjevima učinkovitosti te se stoga domaće vlasti ne može kritizirati da nisu poštovali "posebnu revnost" u postupanju s predmetom podnositelja zahtjeva.

116. Sve u svemu, Sud smatra da nije došlo do povrede članka 5., stavka 3. Konvencije.

III OSTALE NAVODNE POVREDE KONVENCIJE

117. Podnositelj zahtjeva nadalje prigovara na temelju članaka 6. i 13. Konvencije da je kazneni postupak protiv njega bio nepošten i da s tim u vezi nije postojalo nikakvo djelotvorno pravno sredstvo.

118. Sud primjećuje da je kazneni postupak protiv podnositelja zahtjeva još uvijek u tijeku i stoga je svaki prigovor njegovoj poštenosti kao i u odnosu na postojanje djelotvornog pravnog sredstva u tom pogledu preuranjen.

119. Slijedi da prigovor na temelju članka 6. Konvencije treba odbiti temeljem članka 35., stavaka 1. i 4. Konvencije zbog neiscrpljivanja

domaćih pravnih sredstava, a da je prigovor temeljem članka 13. Konvencije očigledno neosnovan te ga treba odbiti temeljem članka 35., stavaka 3.(a) i 4. Konvencije.

IZ TIH RAZLOGA SUD

1. Utvrđuje jednoglasno da je prigovor koji se odnosi na osnove i trajanje pritvora podnositelja zahtjeva dopušten, a ostatak zahtjeva nedopušten;
2. Presuđuje sa šest glasova prema jednome da nije došlo do povrede članka 5., stavka 3. Konvencije.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 20. siječnja 2011. godine u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren Nielsen
Tajnik Odjela

Anatolij Kovler
Predsjednik

U skladu s člankom 45., stavkom 2. Konvencije i Pravilom 74., stavkom 2. Poslovnika Suda, ovoj se presudi dodaje izdvojeno mišljenje suca Nicolaoua.

A.K.
S.N.

IZVOJENO MIŠLJENJE SUCA NICOLAOUA

Jako žalim što ne mogu dijeliti stav koji su zauzeli moji učeni kolege da nije bilo povrede članka 5., stavka 3.

Pravno pitanje u ovome predmetu u biti je može li članak 102., stavak 1.(4.) dati dovoljnu pravnu osnovu za pritvor prije glavne rasprave. U predmetu *Getoš-Magdić v. Croatia*, br. 56305/08, stavci 80.-96., 2. prosinca 2010., u presudi donesenoj većinom glasova na ovo je pitanje dan potvrđan odgovor, te je u njoj u skladu s tim utvrđeno da nije bilo povrede članka 5., stavka 3. Konvencije. U odvojenom mišljenju sudaca Rozakisa, Malinvernija i Nicolaoua utvrđeno je drugačije, s osnova da je pritvor na izjavljenoj osnovi nespojiv sa sudskom praksom Suda. Glavni dio obrazloženja sadržan je u slijedećem izvratku (na stranici 30.).

„Priroda i stvarna težina djela ili težina podignutih optužbi, kao i oštrina kazne koja bi bila mogla biti izrečena očito su mjerodavni čimbenici koji mogu ukazati, osobito kad državno odvjetništvo ima snažne dokaze, da postoji rizik od bijega ili ponavljanja djela. U takvoj situaciji na nacionalnim je vlastima utvrditi i ocijeniti razne elementi i čimbenike koji su tu uključeni, objasniti svoje zaključke i dati razloge za svoju odluku da odrede pritvor, ili za svoju odluku da dozvole jamčevinu pod uglavcima koji premašuju ono što bi se redovno moglo očekivati. Pri tome se od njih očekuju da postignu ravnotežu između zahtjeva javnog interesa koji može opravdati pritvor i poštovanja pojedinačne slobode, što se u svim fazama odražava u predmnijevi nevinosti. Stalna sudska praksa Suda ne ostavlja nikakve dvojbe da težina djela, bez obzira na to u kojem je obliku počinjeno djelo, i vjerojatnu oštrinu kazne, same po sebi, bez nečeg više od toga, ne opravdavaju pritvor, barem ne nakon prvotnoga razdoblja. Čini se da članak 102., stavak 1. točka 4. naizgled ne traži više od toga. Stoga ne može predstavljati valjanu osnovu za pritvor.“

Stoga, iako treba poštovati presedan, ipak kad smo suočeni s odstupanjem trebamo izvršiti odabir. Po mom mišljenju predmet *Getoš-Magdić v. Croatia* (naprijed citiran) ni na koji način ne umanjuje snagu velike količine sudske prakse koja ide u suprotnom smjeru, te se moram pridržavati načela koja ona uspostavlja. To se, po mom mišljenju, može izraziti samo izdvojenim mišljenjem, a ne suglasnim mišljenjem, što bi podrazumijevalo prihvaćanje *Getoš-Magdić v. Croatia* kao obvezujućeg izvora prava.